



РІШЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВАХ *

Відповідно до п. 2 розд. XV «Прикінцеві положення» Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та ст. 2 Закону України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» у редакціях, чинних на час виникнення спірних правовідносин, підприємства та організації здійснюють покриття фактичних витрат Пенсійного фонду України на виплату і доставку пенсій, призначених відповідно до п. «б» ст. 13 Закону України «Про пенсійне забезпечення»

ПОСТАНОВА Іменем України

13 лютого 2012 р. Верховний Суд України, розглянувши в порядку письмового провадження справу за позовом управління Пенсійного фонду України в Деснянському районі м. Чернігова (далі — управління ПФУ, ПФУ відповідно) до закритого акціонерного товариства «Чернігів-облбуд» (далі — ЗАТ) про відшкодування витрат на виплату і доставку пільгових пенсій,
встановив:

У березні 2008 р. управління ПФУ звернулося до суду з позовом про стягнення з ЗАТ заборгованості з відшкодування понесених позивачем у 2007 р. витрат на виплату і доставку пенсії, призначеної відповідно до п. «б» ч. 1 ст. 13 Закону від 5 листопада 1991 р. № 1788-ХІІ «Про пенсійне забезпечення» (далі — Закон № 1788-ХІІ) працівнику відповідача Чичкану М.М. за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників (далі — список № 2), затвердженим Кабінетом Міністрів України, у сумі 5 тис. 950 грн 69 коп.

Господарський суд Чернігівської області постановою від 17 квітня 2008 р. у задоволенні позову відмовив.

Київський апеляційний адміністративний суд постановою від 17 серпня 2009 р. позов задовольнив частково: постановив стягнути з ЗАТ 5 тис. 516 грн 29 коп. фактичних витрат на виплату і доставку пенсії Чичкану М.М. пропорційно до набутого ним пільгового стажу роботи на Менській ремонтно-будівельній дільниці, яка до 7 квітня 1999 р. була структурним підрозділом позивача і не мала статусу юридичної особи.

Вищий адміністративний суд України ухвалою від 29 вересня 2011 р. постанову апеляційного суду залишив без змін, погодившись із висновком останнього про те, що за правилами п. 2 розд. XV «Прикінцеві положення» Закону від 9 липня 2003 р. № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (далі — Закон № 1058-IV) та відповідно до п. 1 ст. 2 Закону від 26 червня 1997 р. № 400/97-ВР «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» (далі — Закон № 400/97-ВР) ЗАТ зобов'язане відшкодувати управлінню ПФУ витрати на виплату та доставку пенсії, призначеної на пільгових умовах працівнику за списком № 2.

У заяві про перегляд судових рішень Верховним Судом України ЗАТ, пославшись на неоднакове застосування касаційним судом положень Закону № 1058-IV та Закону № 1788-ХІІ, просило скасувати ухвалені у справі судами апеляційної та касаційної інстанцій рішення і залишити в силі постанову суду першої інстанції.

На обґрунтування заяви додано ухвалу Вищого адміністративного суду України від 21 лютого 2008 р. у справі за позовом управління ПФУ в Коропському районі Чернігівської області до товариства з обмеженою відповідальністю «Покошицьке» про стягнення невідшкодованих сум витрат на виплату і доставку пільгових пенсій.

У зазначеній ухвалі касаційний суд зазначив, що відповідач не зобов'язаний відшкодувати витрати на виплату і доставку пенсій, призначених відповідно до п. «б» ч. 1 ст. 13 Закону № 1788-ХІІ працівникам за списком № 2, оскільки ч. 2 цієї

*Публікується повний текст судових рішень із незначними редакційними правками.

статті, яка передбачала покриття підприємствами та організаціями витрат на виплату і доставку пенсій, призначених згідно з пунктами «б»—«з» ст. 13 Закону № 1788-ХІІ, була виключена на підставі Закону від 17 лютого 2000 р. № 1461-ІІІ «Про внесення змін до деяких законів України». Отже, на момент набрання чинності Законом № 1058-ІV обов'язку з відшкодування ПФУ таких витрат на підприємства та організації не покладалось.

Перевіривши за матеріалами справи наведені в заяві доводи, Верховний Суд України дійшов висновку, що заява не підлягає задоволенню з таких підстав.

За змістом п. 2 розд. XV «Прикінцеві положення» Закону № 1058-ІV пенсійне забезпечення застрахованих осіб, які працювали або працюють на підземних роботах, роботах з особливо шкідливими й важкими умовами праці за списком № 1 та на інших роботах із шкідливими і важкими умовами праці за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затверджених Кабінетом Міністрів України, та за результатами атестації робочих місць, на посадах, що дають право на призначення пенсії за віком на пільгових умовах або за вислугу років, які відповідно до законодавства, що діяло раніше, мали право на пенсію на пільгових умовах або за вислугу років, здійснюється згідно з окремим законодавчим актом через професійні та корпоративні фонди. До запровадження пенсійного забезпечення через професійні та корпоративні фонди особам, зазначеним в абз. 1 цього пункту, пенсії призначаються за нормами Закону № 1058-ІV в разі досягнення пенсійного віку та наявності трудового стажу, передбаченого Законом № 1788-ХІІ. У цьому випадку розміри пенсій визначаються відповідно до ст. 27 та з урахуванням норм ст. 28 Закону № 1058-ІV. При цьому зберігається порядок

покриття витрат на виплату і доставку цих пенсій, що діяв до набрання чинності цим Законом.

На момент набрання чинності Законом № 1058-ІV питання щодо відшкодування витрат на виплату та доставку пенсій, призначених відповідно до п. «б» ст. 13 Закону № 1788-ХІІ, було врегульовано Законом № 400/97-ВР, відповідно до пунктів 1 та 2 ст. 1 якого відповідач є платником збору на обов'язкове державне пенсійне забезпечення.

Відповідно до абз. 4 п. 1 ст. 2 Закону № 400/97-ВР для платників збору, визначених пунктами 1 та 2 ст. 1 цього Закону, <...> об'єктом оподаткування є також фактичні витрати на виплату і доставку пенсій, призначених відповідно до пунктів «б»—«з» ст. 13 Закону № 1788-ХІІ до досягнення працівниками пенсійного віку, передбаченого ст. 12 цього Закону.

Абзацом 3 п. 1 ст. 4 Закону № 400/97-ВР встановлено ставку на обов'язкове державне пенсійне страхування у розмірі 100 відсотків від об'єкта оподаткування, визначеного абз. 4 п. 1 ст. 2 цього Закону.

Отже, висновок касаційного суду у справі, що розглядається, про обов'язок ЗАТ відшкодувати управлінню ПФУ витрати на виплату і доставку пенсії, призначеної працівнику відповідача відповідно до п. «б» ч. 1 ст. 13 Закону № 1788-ХІІ, ґрунтується на правильному застосуванні норм матеріального права та відповідає правовій позиції Верховного Суду України, висловленій у постанові від 31 січня 2011 р. № 21-69а10.

Ураховуючи наведене та керуючись статтями 241, 242, 244 КАС, Верховний Суд України

п о с т а н о в и в :

У задоволенні заяви ЗАТ відмовити.

Постанова є остаточною і оскарженню не підлягає, крім випадку, встановленого п. 2 ч. 1 ст. 237 КАС.

Дії державних земельпорядних органів щодо застосування встановлених спільним наказом Державного комітету України по земельних ресурсах, Міністерства фінансів України, Міністерства економіки України «Про затвердження Розмірів оплати земельно-кадастрових робіт та послуг» фіксованих розмірів оплати за надання послуг з підготовки висновків з надання земельних ділянок у користування на замовлення фізичних та юридичних осіб; із видачі висновків щодо умов надання земельної ділянки, технічних умов на рекультивацию земель на замовлення юридичних осіб узгоджуються з вимогами Закону України «Про ціни і ціноутворення» та нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до нього, і відповідають встановленій державній дисципліні цін.

Визначення таких висновків документами дозвільного характеру суперечить положенням ст. 1 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», оскільки вони надаються землепорядними органами на замовлення фізичних та юридичних осіб як консультації та довідки і не є обов'язковими для провадження цими особами певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності та/або без наявності яких вони не можуть провадити певні дії щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності

ПОСТАНОВА Іменем України

5 березня 2012 р. Верховний Суд України, розглянувши у відкритому судовому засіданні справу за позовом управління Державного комітету України по земельних ресурсах у м. Макіївці Донецької області (далі — Управління; Держкомзем відповідно) до Державної інспекції з контролю за цінами в Донецькій області (далі — Інспекція) про визнання протиправним та скасування рішення від 11 червня 2010 р., **в с т а н о в и в**:

У червні 2010 р. Управління звернулося до суду з позовом, в якому просило визнати протиправним та скасувати рішення Інспекції від 11 червня 2010 р. № 227 про застосування економічних санкцій за порушення державної дисципліни цін.

Позивач зазначив, що за результатами перевірки, проведеної Інспекцією у період з 25 травня по 4 червня 2010 р., встановлено факти безпідставного, на думку Інспекції, стягнення Управлінням плати за послуги з підготовки висновків з надання земельної ділянки у користування на замовлення фізичних та юридичних осіб, видачі висновків щодо умов надання земельної ділянки, технічних умов на рекультивацию земель у період з 4 червня 2009 р. по 1 червня 2010 р., які свідчать про порушення ним ч. 3 ст. 1 Закону від 6 вересня 2005 р. № 2806-IV «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» (далі — Закон № 2806-IV) та п. 5 Порядку виконання земельно-кадастрових робіт та надання послуг на платній основі державними органами земельних ресурсів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 листопада 2000 р. № 1619 (далі — Порядок, постанова КМУ № 1619 відповідно). Внаслідок надання зазначених платних послуг Головне управління Держкомзему у Донецькій області необґрунтовано отримало виручку в сумі 23 тис. 550 грн. За результатами перевірки складено акт від 4 червня 2010 р. № 326, в якому зафіксовано вказані порушення.

На підставі акта перевірки відповідач видав припис від 4 червня 2010 р. № 253-227 з вимо-

гами усунути ці порушення, а 11 червня 2010 р. прийняв оспорюване рішення про застосування економічних санкцій до Головного управління Держкомзему у Донецькій області згідно зі ст. 14 Закону від 3 грудня 1990 р. № 507-XII «Про ціни і ціноутворення» (далі — Закон № 507-XII) за порушення державної дисципліни цін у вигляді вилучення в дохід держави суми необґрунтовано отриманої виручки у розмірі 23 тис. 550 грн та стягнення штрафу у розмірі 47 тис. 100 грн.

Позивач, пославшись на те, що отримана ним виручка є законною, а також на те, що економічні санкції застосовані не до тієї особи, просив оскаржуване рішення визнати протиправним та скасувати.

Донецький окружний адміністративний суд постановою від 16 серпня 2010 р. у позові відмовив.

Донецький апеляційний адміністративний суд постановою від 5 жовтня 2010 р. рішення суду першої інстанції скасував та ухвалив нове рішення, яким позов задовольнив повністю.

Апеляційний суд виходив із того, що висновки з надання земельної ділянки у користування на замовлення фізичних та юридичних осіб, а також щодо умов надання земельної ділянки, технічних умов на рекультивацию земель, які готувалися та надавалися позивачем, не є документами дозвільного характеру. Отже, позивач правомірно надавав їх за плату у розмірі, встановленому спільним наказом Держкомзему, Міністерства фінансів України, Міністерства економіки України від 15 червня 2001 р. № 97/298/124 «Про затвердження Розмірів оплати земельно-кадастрових робіт та послуг» (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 10 липня 2001 р. за № 579/5770; далі — спільний наказ). Апеляційний суд також вказав, що Інспекція в оспорюваному рішенні невірно визначила державний орган, до якого застосовані економічні санкції.

Вищий адміністративний суд України ухвалою від 17 травня 2011 р. постанову Донецького апеляційного адміністративного суду від 5 жовтня 2010 р. скасував, постанову Донецького окруж-

ного адміністративного суду від 16 серпня 2010 р. залишив у силі.

У заяві про перегляд ухвали суду касаційної інстанції з підстави, встановленої п. 1 ч. 1 ст. 237 КАС, Управління, пославшись на неоднакове застосування положень Закону № 2806-IV, Порядку, спільного наказу, просило ухвалу Вищого адміністративного суду України від 17 травня 2011 р. скасувати, справу передати на новий касаційний розгляд. На підтвердження неоднакового застосування судом касаційної інстанції однієї й тієї ж норми права заявник надав ухвалу Вищого адміністративного суду України від 28 жовтня 2010 р. у справі № К-29374/10.

Вищий адміністративний суд України ухвалою від 19 вересня 2011 р. допустив справу до провадження Верховного Суду України.

Перевіривши наведені у заяві доводи, Верховний Суд України дійшов висновку про наявність підстав для її задоволення з огляду на таке.

Вищий адміністративний суд України у справі, що розглядається, керуючись положеннями Закону № 2806-IV, зазначив, що висновки з надання земельної ділянки у користування на замовлення фізичних та юридичних осіб та висновки щодо умов надання земельної ділянки, технічних умов рекультивациі земель є документами дозвільного характеру, тому платність або безоплатність видачі таких документів встановлюється виключно законами, які регулюють відносини, пов'язані з одержанням документів дозвільного характеру. Порядком, затвердженим Кабінетом Міністрів України на виконання ч. 2 ст. 4¹ Закону № 2806-IV, передбачений вичерпний перелік земельно-кадастрових робіт, за які органи Держкомзему можуть стягувати плату. Такий вид робіт, як підготовка вищезазначених висновків на замовлення юридичних та фізичних осіб, до цього переліку не віднесений, тому позивач безпідставно надавав ці послуги за плату в розмірі, визначеному спільним наказом, оскільки останній підлягає застосуванню лише в тій частині, що не суперечить Порядку.

Натомість в ухвалі, наданій скаргником на підтвердження своїх доводів, касаційний суд за результатами розгляду подібних правовідносин дійшов протилежного висновку про те, що позивач при наданні платних послуг з підготовки висновків з надання земельних ділянок у користування на замовлення юридичних та фізичних осіб, видачу висновків щодо умов надання земельної ділянки, технічних умов рекультивациі земель діяв у межах чинного законодавства, а саме: повноважень центральних органів

виконавчої влади, Ради міністрів АР Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін і тарифів на окремі види продукції, товарів і послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 1996 р. № 1548 (далі — Повноваження), постанови КМУ № 1619, а також спільного наказу.

Аналіз доводів заявника, а також зазначених судових рішень дає підстави для висновку про неоднакове застосування Вищим адміністративним судом України положень Закону № 2806-IV, Порядку та спільного наказу щодо надання послуг державними органами земельних ресурсів на платній основі.

Вирішуючи питання про усунення розбіжностей у застосуванні касаційним судом одних і тих самих норм матеріального права у подібних правовідносинах, Верховний Суд України виходить із такого.

Відповідно до існуючого в Україні порядку встановлення, застосування цін та тарифів, контролю за їх дотриманням у народному господарстві застосовуються вільні ціни і тарифи, державні фіксовані та регульовані ціни і тарифи.

Згідно із Законом № 507-ХІІ державне регулювання цін і тарифів здійснюється шляхом встановлення державних фіксованих цін (тарифів), граничних рівнів цін (тарифів) або граничних відхилень від державних фіксованих цін і тарифів. Державні фіксовані та регульовані ціни і тарифи на товари та послуги встановлюються державними органами України.

Відповідно до п. 21 Повноважень (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин) ціни (тарифи) на розроблення документації із землеустрою та проведення землеоціночних робіт; граничні розміри плати з виконання землепорядних робіт у разі безоплатної передачі громадянам України земельних ділянок відповідно до законодавства встановлює та визначає Держкомзем за погодженням з Мінфіном та Мінекономіки.

Пунктом 2 Порядку визначено, що виконання земельно-кадастрових робіт та надання послуг здійснюється на платній основі відповідно до поданих заяв та укладених договорів. Пунктом 5 Порядку визначено види земельно-кадастрових робіт і послуг, які можуть виконувати та надавати державні органи земельних ресурсів на платній основі.

До таких, зокрема, віднесено послуги з надання консультацій з питань оформлення прав на зе-

мельні ділянки, державного земельного кадастру, кількісної та якісної характеристики земельних угідь, економічної та грошової оцінки земель, інших питань використання та охорони земель.

Розділом 6.1 Розмірів оплати земельно-кадастрових робіт та послуг, затверджених спільним наказом, прийнятим на виконання постанови КМУ № 1619, в межах надання зазначених консультацій і довідок встановлена вартість послуг з підготовки висновків з надання земельних ділянок у користування на замовлення фізичних та юридичних осіб у розмірі 30 та 80 грн відповідно; із видачі висновків щодо умов надання земельної ділянки, технічних умов на рекультивацію земель на замовлення юридичних осіб у розмірі 70 грн.

Аналіз положень Закону № 507-XII та нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до нього, дає підстави для висновку, що дії Управління щодо застосування встановлених спільним наказом фіксованих розмірів оплати за надання зазначених послуг узгоджувались з вимогами чинного законодавства і відповідали встановленій державній дисципліні цін.

Визначення ж таких висновків документами дозвільного характеру суперечить положенням

ст. 1 Закону № 2806-IV, оскільки вони надаються землепорядними органами на замовлення фізичних і юридичних осіб як консультації та довідки і не є обов'язковими для провадження цими особами певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності та/або без наявності яких вони не можуть провадити певні дії щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності.

Враховуючи викладене, а також те, що суд касаційної інстанції у цій справі неправильно застосував норми матеріального права, які регулюють спірні відносини, заява Управління підлягає задоволенню, а ухвала Вищого адміністративного суду України від 17 травня 2011 р. — скасуванню.

Керуючись статтями 241—243 КАС, Верховний Суд України **п о с т а н о в и в :**

Заяву Управління задовольнити.

Ухвалу Вищого адміністративного суду України від 17 травня 2011 р. скасувати, справу направити на новий касаційний розгляд.

Постанова є остаточною і не може бути оскаржена, крім випадку, встановленого п. 2 ч. 1 ст. 237 КАС.